

Avdelningen för krisberedskap och civilt
försvar
Ingela Boberg
Ingela.boberg@socialstyrelsen.se

Utrikesdepartementet,
Regeringskansliet
ud.remissvar@regeringskansliet.se

Socialstyrelsens yttrande över betänkandet - En säkrare utrikesförvaltning (SOU 2025:94)

Ambassadsäkerhetsutredningen En säkrare utrikesförvaltning (SOU 2025:94)

Utrikesdepartementet diarienummer. 2025/12242

Socialstyrelsens yttrande utgår från myndighetens verksamhetsområde. Myndigheten lämnar synpunkter enligt följande.

10.5 Andra myndigheters deltagande i skyddsåtgärder inom utrikesrepresentationen

Socialstyrelsen tillstyrker i huvudsak förslaget med följande synpunkt att alla involverade myndigheter bör vara delaktiga i framtagandet av säkerhetsanalysen inför och under insats med Stödstyrkan, om inte annat ta del av varandras analyser. Detta följer av utredningens genomgång av behovet av gemensamma risk- och sårbarhetsanalyser, och att dessa bör göras tillsammans med samtliga berörda myndigheter för att säkerställa ett helhetsperspektiv och förankrade beslut. Det är även viktigt att delar av säkerhetsarbetet sker i förebyggande syfte, inte minst när det gäller utbildningsinsatser då detta bör ingå i utbildningar för Stödstyrkan.

10.6 Stödstyrkan

Socialstyrelsen vill här tillägga att MSB, numera MCF, enligt 2 § förordningen (2008:553) om katastrofmedicin som en del av svenska insatser utomlands även ansvarar för beslut om att inleda eller avsluta katastrofmedicinska insatser enligt katastrofmedicinska insatslagen.

Det är viktigt att understryka att en region i normalfallet inte får bedriva hälso- och sjukvård utomlands. En förutsättning för att Stödstyrkan ska kunna aktiveras är därför att beslut fattas enligt 4 § katastrofmedicinska insatslagen. När ett sådant beslut fattas av regeringen eller MCF får en region enligt 1 § katastrofmedicinska insatslagen bedriva hälso- och sjukvård utomlands vid insatser till stöd för utlandsmyndigheter och

nödställda i en situation då många människor med anknytning till Sverige drabbas av en allvarlig olycka eller katastrof i utlandet.

Det är också viktigt att understryka att det idag finns stora svårigheter att hitta försäkringslösningar för den hälso- och sjukvårdspersonalen som ingår i Stödstyrkans insatser. Försäkringslösning för utpekade regioner löses för tillfället med att regeringen ger regeringsuppdrag till Kammarkollegiet så att regioner från de sex avtalade regionerna får försäkras när beslut har fattats om katastrofmedicinska insatser enligt katastrofmedicinska insatslagen.

10.7 Samordningen av statliga myndigheters stöd vid kriser

Socialstyrelsen tillstyrker delvis förslaget att vid insatser där Stödstyrkan aktiveras bör det även övervägas om inte MSB ska ha en samverkansperson hos UD redan tidigt i planeringsprocessen och under hela insatsen.

Socialstyrelsen vill tillägga att myndigheten anser att det är avgörande för effektiv samordning och informationsutbyte att även Socialstyrelsen och de myndigheter som ingår i Stödstyrkan ges möjlighet att ha en samverkansperson på plats vid departement eller annan myndighet. För Socialstyrelsen gäller detta vid insatser där hälso- och sjukvårdsfrågor är aktuella. Detta ligger i linje med utredningens konstaterande om betydelsen av tidig och nära samverkan mellan berörda myndigheter och att samverkanspersonal från olika myndigheter kan placeras i UD:s krisorganisation.

Socialstyrelsen tillstyrker förslaget att Migrationsverket bör vara en del av Stödstyrkans arbete och att de bör ges möjlighet att besluta om att delta i insats med Stödstyrkan utifrån aktuell händelse. Socialstyrelsen instämmer i att Migrationsverket vid många av de senaste insatserna bidrar med efterfrågat stöd vid konsulära kriser och att dess kompetens är central för att hantera migrationsrelaterade frågor och dokumentation.

Socialstyrelsen tillstyrker i huvudsak förslaget att Försvarsmakten bör inkluderas i ett tidigt skede vid planeringen av stödinsatser då man bedömer att Stödstyrkan ska aktiveras. Däremot kan Försvarsmaktens deltagande i vissa situationer försvåra Stödstyrkans humanitära insats och bedömning bör ske utifrån aktuell händelse.

10.7 Samordnat stöd i övrigt

Socialstyrelsen tillstyrker i huvudsak förslaget, med följande kommentarer. Socialstyrelsen vill betona vikten av att samtliga involverade myndigheter, däribland Socialstyrelsen, Polismyndigheten, MSB, Migrationsverket och Försvarsmakten, inkluderas tidigt i planeringen och uppstarten av insats med Stödstyrkan. Betänkandet lyfter att Polismyndigheten och Försvarsmakten särskilt ska inkluderas i ett tidigt skede vid planeringen av stödinsatser. Erfarenheter från tidigare insatser visar att tidig samverkan mellan samtliga

myndigheter som ingår i stödstyrkan minskar risken för brister i informationsdelning och resursmobilisering.

11.3.1 Stöd vid kriser

Socialstyrelsen ser behov av att transportsamordning vid medicinska evakueringar förtydligas vad gäller ansvarsfördelning, mandat och beslutsvägar mellan inblandade aktörer.

10.7 Finansiering

Socialstyrelsen instämmer i utredningens bedömning att det finns oklarheter om vilka aktörer som ska stå för vilka kostnader.

Exempelvis följer det av förordningen (2018:10) om ersättning till kommuner efter evakueringar till Sverige att Socialstyrelsen ska pröva om kommuner har rätt till ersättning enligt 5 § lagen om bistånd till enskilda efter evakueringar till Sverige. Nämnda lag gäller dock enbart efter beslut om insatser enligt lagen (2010:813) konsulära katastrofinsatser, alltså inte efter insatser enligt katastrofmedicinska insatslagen. Det här innebär att mottagande kommuner många gånger nekas ersättning, exempelvis vid mottagande på svenska flygplatser av svenska personer som saknar bostadsadress i Sverige.

Avslutande synpunkter

Socialstyrelsen ser positivt på utredningens ambition att tydliggöra ansvar, roller och samverkan mellan myndigheter i samband med svenska insatser utomlands. Ett förstärkt myndighetssamarbete är avgörande för att snabbt och effektivt kunna bistå svenska utlandsmyndigheter och svenska medborgare i kris och katastrofer, med särskild hänsyn till hälso- och sjukvårdens roll och ansvar.

Beslut om detta yttrande har fattats av avdelningschefen Taha Alexandersson. I den slutliga handläggningen har Tf. enhetschefen Caroline Mandoki deltagit. Utredare Ingela Boberg har varit föredragande.

För Socialstyrelsen

Taha Alexandersson

Ingela Boberg